

e *neta* ---» (NCl., p. 51.2), «tu --- *net* e sens colpa est» (p. 79.27), «Dius que [les dones] no són *netes*. No sé conèixer que els hòmens sien més *nets*» (p. 153.12-3), on es fa al·lusió a ser o no ser *net* la una i l'altra espècie per naturalesa del cos. BMetge va emprar també *ser net* en l'accepció de 'ser desproveït (d'una cosa)': «De vela e de rem *fui net*, / e de govern, car no n'hi hac» (*Obres menors*, NCl., 60), matís que és la base del de 'sense tara o afegiment' com en *preu net*, *pes net* (accepció documentada en un ex. de 1792 per *AlcM*). Trobem en StVicentF *ser net* (de pecats) (*Quar.*, 148.39), en *Tirant*: «Era... lo dia clar e *net*» (ed. Riquer, p. 1076) i en OPou, *ThPu* (1575) *net* 'lliure, buit': «posar la lleña sobre los tions --- posar de cada part, que resta la llar en lo mig *neta*» (p. 222);⁴ en Lacav. (1696) *veu neta* 'veu nítida, clara', i *tot net* 'clarament, obertament, sense embuts' com en *respondre* o *jurar* o *dir tot net*; en Belv. 1805 *jugat net* 'sense trampes' i en Lab. 1839 *clar i net* 'clarament, sense embuts'; per a la fraseologia moderna, veg. *Dfa*, i *AlcM*.

Nèdeu fou comú des d'un principi en les accepcions generals de *net*, morals o materials: 'cast, sense taques' en text de 1266 (*AlcM*), en Llull, *Blanq.*, NCl. II, 108.24; «era molt *nèdeu* de son cors» (*VidesR*, 71v1, ms. B *nedou*), «--- cogitacions no *nedeses* ---» (ib., 163v1); 'no brut, sense taca': «--- *nèdeus* vestiments ---» (Llull, *Contempl.*, § 143) i en els *Costums de Tortosa*: «E els dits bayns deuen tenir tants de cubs que los vinentes aquí --- e deuen eser *nèdeus* e temprats a baynar» (ed. Oliver, p. 396); 1324 «Que'l venedor de dit peix vena aquell bell e *nèdeu* e sens alga» (*AlcM*), «--- tovaryloles entires e *nedees* ---» (*Ordin.* Pere III, p. 21, de nou p. 27), «--- vexells --- *nèdeus* ---» (ib., p. 26). En el S. xv *nèdeu* encara apareix en alguns texts: StVicentF l'alterna amb *net* (com en el passatge de *Quar.*, p. 147.19-21); figura entre d'altres texts en l'*Excitatori* de B. Oliver (NCl. xxii-xxiii, 37.17, 197.2), però ja no apareix en els texts lexicogràfics com el de JEsteve (1472) i Busa-Nebr. (1507); aquest darrer duu *neta* i els derivats a base de *net*.

Així i tot, *nèdeu* ha continuat, substantivat, en la forma de *nèdo(l)* en el sentit de 'herbatge de pastura abundant i net, encara no pastat pel bestiar', en els Pirineus, Camp de Tarr. etc. *DAG*. ha recollit *nèdo* a la Plana de Vic, i *nèdol* (amb una -l afegida com en *ninxol* per *ninxo*) a Ribes (Ripollès) amb l'exemple: «tal dia menjaran en *nèdol* i després marxarem»; *AlcM* dona *nèdu* de Puigcerdà i Núria, *nèdo* de Vall d'Aneu, *nèduy* de Bages, i Barnils va transcriure *nèdujo* a Fraga (BDC IV, 42). Ferraz registra *nèdio* a l'Alta Ribagorça amb l'exemple: «Güe (avui) venran les vaques molt fortes perquè han anau a un prau que yete *nèdio*», on encara podem observar el sentit adjectival. Notem que el canvi de la terminació àtona -eu en o és comú en cat. (veg. JCoromines, *LleuresC*, p. 201),⁵ un antic *nèdo* ja apareix en el ms. B (c. 1400) de les *VidesR*, P22v2, n. 18, i *nedou* corresponent a *nèdeu* en P71v1, n. 115, en el mateix manuscrit; la variant amb -io s'explica com a una formació damunt la forma

femenina en -ia (cf. tèbia).

DERIV.: *Netament*: abans del S. xv és poc freqüent. Muntaner l'usa un cop en el sentit de 'completament': «lo senyor rey --- *netament* hac tota Calàbria, salvant lo castell d'Estil» (*Cròn.*, cap. 150, ed. Col. Pop. Barc. v, 9); apareix en BMetge com 'amb devoció, atenció desinteressada': «quan hom és sà o malalt, elles serveixen pus diligentment, e mills e pus *netament* que hòmens» (*Somni*, NCl., 149.17), sentit expressat sovint amb *nèdeament* en el S. xiv (veg. infra); Lacav. 1696 duu *netament* 'tot net, sense embuts, obertament' (s. v. *net*). *Nèdeament* (Ss. XIII-XV) 'amb netedat': 1266 «Sien guardats e *nèdeament* sien tengudes» (*AlcM*); «Fou elet a ésser sacristà. Molt *nèdeament* tenia Blanquerna la sgleya» (Llull, *Blanquerna*, NCl. II, 18.7); 1344 «Deu [lo barber] encara tenir *nèdeamén* e decent lo baci e ls altres estruments» (*Ordinat. de Pere III*, p. 75). En aquest text és freqüent la construcció *fer una cosa nèdeament* 'a consciència, a fons' com en la frase *aparellar viandes nèdeament e sàvia* (ib., p. 39), i com *saviament e nèdea* (p. 32), *diligent e nèdeament* (p. 21) etc. Notem el matís 'amb puresa d'intenció, desinteressadament': «Jamés no preyquist *nèdeament* per Déu» (*Eximplis e Mir.* II, 173).

Netedat [1472 JEsteve: «*Netedat*... Múndicia» (*DAG*); 1520 Mestre Robert, *Libre del Coch*, p. 36 (ed. V. Leimgruber, Barcelona 1977); 1575 OPou, *ThPu*, 133]. En el llenguatge medieval és comú: *nedeetat*, *nedetat* [*nedeetat* en Llull: «Lo canonge de *nedeetat* preycava tots jorns mundícia de cor ---» (*Blanq.*, NCl. II, 106.6; *Doctr. Pueril*, 100.4); *Tractat de Cav.*, de Pere III (NCl. LVII, 131.2); StVicentF, *Sermons* II, 234; *nedetat* en Llull: «Si lo Déu de glòria, qui és lugor e respendor, *nedetat* de tota *nedetat*» (*Merav.* I, 68); en *Eximplis e Mir.* I, 329]. *Nedesa* (*nedea*) [ant. Ss. XIII-XIV]: en Llull (*Contempl.*, § 1, 7; Reixac, *Questa*, 121, 3); *nedea* en Llull (*Blanq.*, NCl. II, 106.9); «*nedea* de conciciencia» (*Doctr. Pueril*, p. 100.15); la variant *nedeesa* en *VidesR*, P253r2, n. 12; *nedesaa* (ib., P167r2), *nedesesa* (veg. el Glossari de les *VidesR* I, 164), *nedeesa* en Llull, *Contempl.* (*AlcM*). Una forma artificial moderna *nedeesa* fou usada per JCarner (*AlcM*). *Netesa* [un ex. del text del S. XVI, *AlcM*].

Netejar [*netega*, 1398 Ll. d'Aversó, *Torcim.*, 11; doc. de 1417: «faça lavar los peus e ben *netejar*-los» (*AlcM*); 1491 (Alart, *InuLC*); 1520 Mestre Robert, *Libre del Coch*, p. 36 (ed. V. Leimgruber, Barcelona 1977); 1575 OPou, *ThPu*: «llançar aygua en la clauguera per que's *neteye*: prolure cloacam» (p. 234); doc. de 1587 (Calmette, *RLR* LIII, 409); *netejar los camins de lladres, la mar de cossaris* (Lacav. 1696); notem la forma *netejar* de l'Alt Pallars: «se *neteyàbe* el gra en l'era» (apunat per JCoromines a Farrera, 1933)]. S'ha de notar, emperò, que en els Ss. XIII-XIV el que trobem regularment és *nedejar* o *denejar*. *Nedejar* [Llull, *Contempl.*, § 1, 7; *VidesR*: «en lo temple d'En Serapi, *nedejat* de tota legessa ---» (P206r2); 1344 *Ordin.* Pere III, p. 52; 1388; Amer, *Gènesi d'escr.* (*DAG*); variant *nedeajar* en Llull, *Blanq.*, NCl.